

DOWODZENIE JEDNOSTKAMI POLICJI W SYTUACJACH KRYZYSOWYCH.

Henryk TOKARSKI¹

I. Wprowadzenie

1. Pojęcie i zakres „bezpieczeństwa wewnętrznego”.

Bezpieczeństwo wewnętrzne może być rozpatrywane na różnych poziomach oraz w różnych zakresach i aspektach – m.in.:

- 1) z punktu widzenia praw jednostki (obywatela): czego ma prawo oczekiwać jednostka od państwa, środowiska, pracodawcy i w miejscu pracy, w szkole, w rodzinie itd. – aby czuć się bezpiecznie; jest to bezpieczeństwo indywidualne jednostki (bezpieczeństwo osobiste, personalne) Niniejsze rozważania nie dotyczą „zewnętrznego (militarnego) bezpieczeństwa” państwa. Świadomie pozostawiono je poza zakresem tego opracowania, bowiem zarządzanie kryzysowe dotyczy zagrożeń pozamilitarnych.
- 2) z punktu widzenia praw społeczeństwa: czego społeczeństwo ma prawo oczekiwać od państwa, aby (jako zbiorowość) czuć się bezpiecznie; jest to bezpieczeństwo zbiorowe obywateli,
- 3) z punktu widzenia konstytucyjnych obowiązków państwa wobec narodu, społeczności lokalnych i każdego obywatela (bezpieczeństwo krajowe, lokalne i indywidualne).

O tym jak szeroki i urozmaicony jest zakres pojęcia „bezpieczeństwo”, świadczy różnorodność kontekstów pojęciowych w jakich ono występuje²

2. Podstawowe rodzaje bezpieczeństwa (państwowego, lokalnego i społecznego).

Spośród wielu rodzajów bezpieczeństwa wewnętrznego, istotnych z punktu widzenia państwa, społeczeństwa i obywateli, jako ważniejsze można wymienić m.in.:

- 1) bezpieczeństwo publiczne:
 - w miejscu zamieszkania, pracy i nauki,
 - w miejscach publicznych (parki, place, ulice),
 - zgromadzeń, manifestacji, imprez masowych,
 - w sytuacjach katastrof i klęsk żywiołowych.
- 2) bezpieczeństwo gospodarcze (ekonomiczno-finansowe).
- 3) bezpieczeństwo ekologiczne (środowiska naturalnego),
- 4) bezpieczeństwo energetyczne państwa,
- 5) bezpieczeństwo komunikacyjne,
- 6) bezpieczeństwo transportowe,
- 7) bezpieczeństwo aprowizacyjne,
- 8) bezpieczeństwo zdrowotne, w tym m.in.: epidemiologiczne, oraz powszechność i równość dostępu oraz nowoczesność i koszt świadczeń medycznych.

¹ gen. Henryk Tokarski, Wyższa Szkoła Informatyki, Zarządzania i Administracji w Warszawie.

² H. KołECKI. Przemiany i perspektywy straży miejskich i gminnych w ochronie porządku i bezpieczeństwa publicznego. Materiały konferencyjne. Kazimierz Rajchel (red.). str. 85-86.

- 9) bezpieczeństwo socjalne, w tym m.in.: sytuacja materialna bezdomnych, bezrobotnych, emerytów i rencistów,
- 10) bezpieczeństwo naukowe, w tym m.in.: udział nakładów na naukę w PKB, wynagrodzenia pracowników nauki, odpływ kadry naukowej za granicę,
- 11) bezpieczeństwo edukacyjne, w tym m.in.: dostępność (intelektualna i ekonomiczna) szkół różnych stopni, dla młodzieży ze środowisk i rodzin patologii, bezrobocia i biedy itp.,
- 12) bezpieczeństwo kulturalne, w tym m.in.: treści, formy oraz poziom dostępności ekonomicznej twórczości kulturalnej dla społeczeństwa,
- 13) bezpieczeństwo światopoglądowe, religijne, wyznaniowe, rasowe i odmienności seksualnych – w tym m.in.: swoboda ich wyboru i manifestowania,
- 14) bezpieczeństwo mniejszości: narodowościowych, wyznaniowych, itp., w tym m.in.: wolność zrzeszania się, możliwość zgromadzeń, spotkań i manifestacji, wolność medialna,
- 15) bezpieczeństwo polityczne, partyjne: legalność i swoboda działania ugrupowań politycznych,
- 16) bezpieczeństwo antyterrorystyczne, w tym m.in.: diagnoza zagrożeń, wieloaspektowe przygotowanie organizacyjno-techniczne i funkcjonalne,
- 17) bezpieczeństwo funkcjonowania organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości, w tym m.in.: wolne od nacisków politycznych, partyjnych i medialnych oraz od korupcji, wolne od powiązań ze światem przestępczym³.

3. Aspekty zagrożeń bezpieczeństwa wewnętrznego (w tym – publicznego).

Każde z wymienionych wyżej rodzajów bezpieczeństwa może ulec zagrożeniu i wobec tego, dla zapewnienia normalnego funkcjonowania kraju i obywateli, każde z nich musi być wyprzedzająco odpowiednio zagwarantowane – przez odpowiednie podmioty.

Mogą to być to m.in. następujące aspekty:

- 1) karny: materialny, procesowy,
- 2) kryminologiczny (w tym: wiktymologiczny),
- 3) kryminalistyczny,
- 4) administracyjny,
- 5) medyczny (biologiczny, antropologiczny),
- 6) psychiatryczny,
- 7) psychologiczny,
- 8) socjologiczny,
- 9) kulturowy,
- 10) ekonomiczny,
- 11) organizacyjny,
- 12) techniczny,
- 13) historyczny,
- 14) polityczny,
- 15) międzynarodowy,
- 16) wiele innych, zależnych od rodzaju zagrożenia.⁴

4. Podmioty odpowiedzialne za zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego.

Zgodnie z treścią art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz. U. Nr 30, poz. 179, z późn. zm.) podmiotem, ustawowo zobowiązanym do „ochrony bezpieczeństwa obywateli oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego” – jest Policja.

³ Tamże. Str. 86-87.

⁴ Tamże. Str. 88-89

Oczywiste jest, że chodzi tu o bezpieczeństwo obywateli oraz bezpieczeństwo i porządek publiczny w tradycyjnym, klasycznym rozumieniu tych pojęć. Współczesne państwo, wolne od patologii i dysfunkcjonalności, w dobie zagrożeń i kataklizmów globalnych, ma obowiązek zapewnić narodowi, społeczności lokalnym i poszczególnym obywatelom, ochronę przed każdym zagrożeniem każdego bezpieczeństwa (każdym rodzajem niebezpieczeństwa), wymienionym wcześniej w punkcie 3. Takie szerokie pojmowanie bezpieczeństwa publicznego, przyjmowane jest w większości krajów UE. Banalnie oczywiste jest także to, że realizacja tego obowiązku państwa nie może spoczywać tylko na Policji czy ABW. Liczba i rodzaj podmiotów, które powinny być zaangażowane w zapewnienie danego bezpieczeństwa i ograniczenie jego zagrożenia, zależy od jego rodzaju chronionego dobra i grożącego mu niebezpieczeństwa. Podstawowymi podmiotami, na których spoczywa omawiane tu zadanie, są odpowiednio *ogniwa administracji centralnej i samorządowej*.

Do zapewnienia szeroko rozumianego porządku publicznego, powołane są także *wyspecjalizowane służby ratunkowe*, m.in. takie jak:

- 1) Państwowa Straż Pożarna,
- 2) Medyczne Służby Ratownicze,
- 3) Lotnicza Służba Ratownicza,
- 4) Służba Ratownictwa Chemicznego,
- 5) Straż Graniczna,
- 6) Obrona Cywilna Kraju,
- 7) Górskie Pogotowie Ratunkowe,
- 8) Wodne Pogotowie Ratunkowe,
- 9) Państwowa Inspekcja Sanitarna,
- 10) Państwowa Inspekcja Weterynaryjna
- 11) inne.

II. Bezpieczeństwo publiczne w sytuacjach kryzysowych.

1. Ochrona bezpieczeństwa wewnętrznego jako element misji administracji publicznej.

Misja administracji publicznej wiąże się z organizowaniem życia społecznego i gospodarczego w państwie. W tym zakresie są formułowane cele związane z realizacją działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego kraju.

Art. 146 ust. 1 Konstytucji stanowi, iż Rada Ministrów prowadzi politykę wewnętrzną i zagraniczną Rzeczypospolitej Polskiej. To sformułowanie oznacza dążenie ustrojodawcy nie tylko do silnego uwypuklenia pierwszoplanowej roli tego organu w sprawach polityki państwa, ale też dążenie do stanowczego eliminowania konkurencyjności ośrodków kierujących bieżącą polityką państwa.⁵ Warunkuje to podsystem celów, zadań i wartości. Nie mniej ważne są stwierdzenia zawarte w art. 146 ust. 4 pkt 7 i 8, zgodnie z którymi Rada Ministrów zapewnia bezpieczeństwo wewnętrzne państwa oraz porządek publiczny i zapewnia bezpieczeństwo zewnętrzne państwa.⁶

Biorąc pod uwagę, iż Rada Ministrów jako organ władzy wykonawczej posiada uprawnienia w zakresie bieżącego prowadzenia polityki państwa, należą do niej wszystkie sprawy polityki państwa nie zastrzeżone dla innych organów państwowych i samorządu

⁵ J. S. Langrod, Instytucje prawa administracyjnego. Zarys części ogólnej (reprint), Wyd. Zakamycze 2003, s.34.

⁶ S. Wrzosek, Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie. (Praca Zbiorowa) Politechnika Rzeszowska. Rzeszów 2008 s. 26-27.

terytorialnego.⁷ Takie usytuowanie omawianego organu sprawia, iż musi on w hierarchii swoich celów uwzględniać kwestie wewnętrznego zagrożenia stabilizacji państwa.

Zgodnie z art. 29 ust. 1 Ustawy z 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej, dział spraw wewnętrznych związany z ochroną wewnętrznego bezpieczeństwa państwa obejmuje sprawy:

- ochrony i bezpieczeństwa publicznego,
- ochrony granic państwa, kontroli ruchu granicznego i cudzoziemców oraz koordynacji działań związanych z polityką migracyjną państwa,
- zarządzania kryzysowego,
- obrony cywilnej,
- ochrony przeciwpożarowej,
- przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych i innych podobnych zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu powszechnemu,
- nadzoru nad ratownictwem górskim i morskim,
- obywatelstwa,
- ewidencji ludności, dowodów osobistych i paszportów,
- rejestracji stanu cywilnego oraz zmiany imion i nazwisk.⁸

2. Pojęcie zarządzania kryzysowego.

Wcześniejsze uwagi nie dotyczą zagrożeń bezpieczeństwa publicznego, powstającego w sytuacjach kryzysowych np. katastrof i klęsk żywiołowych oraz zamachów terrorystycznych. W takich przypadkach tradycyjne służby i ich standardowe działania są mało przydatne.

Zgodnie ze spotykaną w literaturze przedmiotu oraz zawartą w Ustawie z dnia 26 kwietnia 2007 r. O zarządzaniu kryzysowym definiują zarządzanie kryzysowe jako działalność organów administracji publicznej, będąca elementem kierowania bezpieczeństwem narodowym, polegająca na:

- zapobieganiu sytuacjom kryzysowym;
- przygotowaniu do przejmowania nad nimi kontroli w drodze zaplanowanych działań;
- reagowaniu w przypadku wystąpienia, sytuacji kryzysowych;
- odtwarzaniu infrastruktury lub przywracaniu jej pierwotnego charakteru.

Natomiast przez sytuację kryzysową myśl cytowanej ustawy, rozumie się sytuację, będącą następstwem zagrożenia i prowadzącą w konsekwencji do zerwania lub znacznego naruszenia więzów społecznych przy równoczesnym, poważnym zakłóceniu w funkcjonowaniu instytucji publicznych, jednak w takim stopniu, że użyte środki niezbędne do zapewnienia lub przywrócenia bezpieczeństwa nie uzasadniają wprowadzenia żadnego ze stanów nadzwyczajnych, o których mowa w art. 228 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.⁹

Zarządzanie kryzysowe polega również na zapobieganiu i zwalczaniu stanów, wywołanych czynem, popełnionym w celu spowodowania masowej paniki lub zmuszenia organu władzy lub administracji publicznej Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organizacji międzynarodowej, do podjęcia lub zaniechania określonych czynności albo w celu wywołania poważnych zakłóceń w funkcjonowaniu Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa albo organizacji międzynarodowej, a także groźbą popełnienia takiego czynu.

⁷ Z. Luniewska, B. Jaworska - Dębska, R. Michalska Badziak, E. Olejniczak – Szałowska, M. Stahl. Prawo administracyjne. Pojęcia, instytucje, zasady w teorii i orzecznictwie, Warszawa 2002, s. 243.

⁸ S. Wrzosek, Bezpieczeństwo wewnętrzne we współczesnym państwie. (Praca Zbiorowa) Politechnika Rzeszowska. Rzeszów 2008 str. 26-27.

⁹ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz. U. 07.89.590.

Zgodnie z. Ustawą dnia 26 kwietnia 2007 roku o zarządzaniu kryzysowym, zarządzanie kryzysowe, na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sprawuje Rada Ministrów a w przypadkach niecierpiących zwłoki Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji z obowiązkiem niezwłocznego zawiadomienia o swoich działaniach Prezesa Rady Ministrów. Przy Radzie Ministrów, jako jej organ opiniodawczy – doradczy tworzy się Rządowy Zespół Zarządzania Kryzysowego właściwy w sprawach inicjowania i koordynowania działań podejmowanych w zakresie zarządzania kryzysowego.¹⁰

Obsługę Rady Ministrów, Prezesa Rady Ministrów i Zespołu w sprawach zarządzania kryzysowego zapewnia Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, którym kieruje Dyrektor Centrum. Do zadań „Centrum” należy – planowanie cywilne oraz monitorowanie potencjalnych zagrożeń.¹¹

Natomiast ministrowie i centralne organy administracji rządowej według postanowień ustawy, do których należą sprawy związane z zapewnieniem bezpieczeństwa zewnętrznego, wewnętrznego, w tym ochrony ludności, lub gospodarczych podstaw państwa, u urzędach zapewniających ich obsługę, tworzą centra zarządzania kryzysowego.¹²

Na szczeblu wojewódzkim organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego jest wojewoda. Jego organem pomocniczym wojewódzki zespół zarządzania kryzysowego a obsługą wojewódzkie centrum zarządzania kryzysowego.¹³

Odpowiednio na szczeblu powiatu organem właściwym w sprawach zarządzania kryzysowego jest starosta, wykonujący powyższe zadania przy pomocy powiatowego zespołu zarządzania kryzysowego.¹⁴

Na terenie gminy organem odpowiedzialnym za zarządzanie kryzysowe jest: wójt, burmistrz, prezydent miasta a organem pomocniczym odpowiednio: wójta, burmistrza, prezydenta – gminny zespół zarządzania kryzysowego. Organ ten może w celu zapewnienia realizacji zadań tworzyć gminne (miejskie) centra zarządzania kryzysowego.¹⁵

3. Rola Policji w sytuacjach kryzysowych.

Wśród wielu zadań państwa, wobec obywateli jest ich ochrona przed zagrożeniami wynikającymi ze skutków jakie niesie z sobą rozwój cywilizacyjny i społeczny a także prawa natury.

Zaliczyć do nich należy takie zdarzenia jak:

- powodzie i inne anomalie meteorologiczne;
- katastrofy techniczne;
- katastrofy komunikacyjne;
- katastrofy ekologiczne;
- akty przestępcze a zwłaszcza terroryzmu.

Aby sprawnie zapobiegać tego rodzaju zdarzeniom i ich skutkom powinien funkcjonować w państwie sprawny system reagowania i zarządzania kryzysowego.

W Polsce za zakres bezpieczeństwa wewnętrznego, zawierającego się w pojęciu tzw. niemilitarnych zagrożeń politycznych, gospodarczych, cywilizacyjnych, przestępczych i powodowanych siłami natury odpowiada Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji.

Organ ten odpowiada za realizację polityki państwa w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz sprawuje cywilny nadzór między innymi nad Policją.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Tamże.

¹² Tamże.

¹³ Tamże.

¹⁴ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, Dz. U. 07.89.590.

¹⁵ Tamże.

Komendant Główny Policji jest centralnym organem administracji rządowej, właściwym w sprawach ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego podległym Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.¹⁶

Organami administracji rządowej na obszarze województwa w sprawach, o których mowa wyżej, są:

- wojewoda przy pomocy komendanta wojewódzkiego Policji działającego w jego imieniu albo komendant wojewódzki Policji działający w imieniu własnym w sprawach:
 - a) wykonywania czynności operacyjno – rozpoznawczych, dochodzeniowo – śledczych i czynności z zakresu ścigania wykroczeń,
 - b) wydawania indywidualnych aktów administracyjnych, jeżeli ustawy tak stanowią,
- komendant powiatowy (miejski) Policji,
- komendant komisariatu Policji.¹⁷

Minister Spraw Wewnętrznych i Administracji jest naczelnym organem administracji – wiodącym, organizującym i koordynującym prace wobec innych organów tak naczelnym jak i centralnym oraz terenowym w zakresie działań porządkowo obronnych oraz działań ratowniczych w razie wystąpienia zagrożeń dla bezpieczeństwa powszechnego.

Do podstawowych systemów w bezpieczeństwie wewnętrznym należą:

- **Krajowy System Ratowniczo Gaśniczy** – funkcjonujący w oparciu o siły i środki PSP oraz OSP.
- **System Utrzymania Ładu i Porządku Publicznego**, opierający się na siłach i środkach Policji.
- **System Zabezpieczenia i Ochrony Granic**, którego bazę stanowi **Straż Graniczna**.
- **System Alarmowania i Ostrzegania Ludności**, w którym najważniejszą rolę spełniają formacje **Obrony Cywilnej**.

Poszczególne systemy stanowią integralną część bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i są zobligowane do współpracy z innymi systemami, do których należą Wojskowe Systemy Ratownicze obejmujące ratownictwo ogólne oraz specjalistyczne na przykład w zakresie likwidacji materiałów wybuchowych, Resortowe Systemy Ratownicze obejmujące ratownictwo górnicze (Stacje Ratownictwa Górniczego), kolejowe (Techniczne Służby PKP), morskie (Polskie Ratownictwo Okrętowe), radiacyjne (Państwowa Agencja Atomistyki) i medyczne (Pogotowie Ratunkowe), Społeczne Systemy Ratownicze obejmujące ratownictwo górskie i jaskiniowe (Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe), medyczne (Polski Czerwony Krzyż) i wodne (Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe).

Zadania i obowiązki podstawowych elementów bezpieczeństwa wewnętrznego państwa są realizowane przez centralne organy administracji rządowej podporządkowane Ministrowi Spraw Wewnętrznych i Administracji.

W zależności od rodzaju zdarzenia (pożar, katastrofa, wypadek drogowy, akt terroryzmu, niepokoje społeczne itp.) odpowiedni system (formacja) przejmuje organizację i kierowanie działaniami.¹⁸

Policja realizuje zadania w zakresie utrzymania ładu i porządku publicznego.

III. Sztaby wspierające dowodzenie w Policji

1. Formy działań policyjnych

¹⁶ Art. 5 ust. 1 Ustawy o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. z późniejszymi zmianami.

¹⁷ Art. 6 ust. 1 Ustawy o Policji z dnia 6 kwietnia 1990 r. z późniejszymi zmianami.

¹⁸ R. Grosset Krajowy System Ratowniczo Gaśniczy w Bezpieczeństwie Państwa. Wyższa Szkoła Informatyki Zarządzania i Administracji Warszawa materiały konferencyjne K. Rajchel (redakcja) „Bezpieczeństwo Osobiste Obywatela w RP”, str. 39-40.

W zależności od rodzaju i okoliczności zdarzenia, wobec którego wymagane jest działanie policyjne wyodrębnione zostały trzy formy organizacyjne tych przedsięwzięć:

- **Interwencje** – polegające na reagowaniu wobec określonych zdarzeń czy sytuacji przy użyciu tych sił i środków, którymi w danym czasie zarządza dyżurny właściwej terytorialnie jednostki Policji i są one optymalne w stosunku do zaistniałego zdarzenia.
- **Akcje** – to działania relatywne w stosunku do zdarzenia, którego zakres przekracza możliwości sił i środków będących w dyspozycji dyżurnego jednostki, zarządza je Komendant Powiatowy (Miejski) Policji
- **Operacje** – to taki rodzaj działania adekwatny do zaistniałej sytuacji, który wykracza poza obszar terytorialny jednej KPP lub KMP albo jego rozmiary i charakterystyka wymagają dłuższego oddziaływania i użycia większych sił i środków albo zorganizowania specjalnego zaplecza logistycznego. Operację zarządza Komendant Główny Policji, Komendant Wojewódzki Policji lub Komendant Powiatowy (Miejski) Policji w zależności od zasięgu terytorialnego sytuacji, która jest źródłem jej zorganizowania. Ulokowanie odpowiednio wysoko ośrodka dowodzenia może być podyktowane także innymi względami. W ramach operacji mogą być podejmowane czynności, dotyczące różnych zdarzeń lub specyficznych i różnorodnych zadań operacji, jeśli dotyczą zasadniczego celu operacji. Takie działanie obejmuje się odpowiednimi podoperacjami.

Dowodzenie operacją polega na:

- ocenie zagrożenia, poprzez ustalenie jego rodzaju i przewidywanego rozwoju,
- określeniu oraz koncentracji sił i środków niezbędnych do usunięcia zagrożenia,
- zorganizowaniu stacjonarnego lub ruchomego stanowiska dowodzenia i sztabu,
- zorganizowaniu systemów łączności i obiegu informacji,
- wyznaczeniu dowódców podoperacji i określeniu ich zadań,
- koordynowaniu przygotowania zaplecza logistycznego, medycznego i technicznego,
- nadzorowaniu i koordynowaniu przebiegu operacji zgodnie z planem działania dowódcy,
- wyznaczeniu policjanta uprawnionego do kontaktów ze środkami masowego przekazu w zakresie przebiegu operacji,
- współdziałaniu ze służbami specjalistycznymi i instytucjami właściwymi dla rodzaju zdarzenia oraz z właściwymi terytorialnie organami administracji publicznej,
- przygotowywaniu i przekazywaniu właściwemu przełożonemu meldunków o sytuacji i realizowanych działaniach.¹⁹

2. Organizacja i zadania sztabów w Policji.

Sztab jest komórką organizacyjną o charakterze pomocniczym i wykonawczym dowódcy operacji z zakresem zadań dostosowanych do rodzaju operacji. Jego skład określa się już w planie zamierzonej operacji policyjnej.

Standardowa struktura sztabu składa się z następujących ogniw:

- **szefa sztabu,**
- **rozpoznawczo – informacyjnego,**
- **taktycznego,**
- **analityczno – sprawozdawczego,**
- **materiałowo – technicznego.**

Rozmiar sił zaangażowanych w operację, jej rodzaj a zwłaszcza stojące przed nią cele determinują stan osobowy sztabu, w tym rodzaj i ilość ogniw.

Sztab przygotowuje wszelkie materiały niezbędne dowódcy operacji do podjęcia decyzji, nadaje jego decyzjom odpowiednią formę, organizuje przekazanie decyzji

¹⁹ . M. Dąbrowski, J. Gampf. Wybrane Zagadnienia Pracy Sztabowej w Policji. Szczytno 2004. s. 23.

wykonawcom oraz nadzoruje ich wykonanie. Poza wymienionymi funkcjami spełnia również zadanie precyzowania decyzji dowódcy w ramach swych uprawnień.²⁰ Taka koncepcja sztabu nie narusza zasady jednoosobowego dowodzenia i odpowiedzialności.

W zależności od potrzeb, jeżeli wymaga tego sytuacja operacyjna dowódca operacji organizuje wysunięte lub ruchome stanowisko dowodzenia. Jest to odpowiednio przygotowane miejsce, pomieszczenie lub pojazd w rejonie działań co znakomicie usprawnia proces dowodzenia.

3. Struktura sztabu Policji na szczeblu KGP i KWP.

Sytuacje kryzysowe, których rodzaj wymaga działań reaktywnych ze strony Policji jako formacji właściwej do ich rozwiązania (samodzielnie lub współdziałając z innymi służbami bądź instytucjami) z istoty rzeczy rodzą potrzebę działań szczególnych czasem nieporównywalnych z rutynowymi, zwłaszcza zaś użycia znacznych sił i środków w tym także nie występujących standardowo. Stąd też dowodzenie tymi środkami i ich użycie rodzi zapotrzebowanie na wsparcie. W tym celu w Komendzie Głównej Policji i Komendach Wojewódzkich oraz Komendzie Stołecznej Policji powołuje się sztaby czyli komórki organizacyjne wspierające kierowanie siłami policyjnymi w ramach całego systemu zarządzania kryzysowego w państwie lub na części jego terytorium.

Generalnie na szczeblu centralnym organem dowodzącym siłami policyjnymi w ramach zarządzania kryzysowego jest: Komendant Główny Policji.

Na szczeblu wojewódzkim Komendant Wojewódzki Policji.

Zatem odpowiednio powołuje się sztaby Komendanta Głównego Policji i Komendanta Wojewódzkiego (Stołecznego) Policji.

Standardowo w skład sztabu Komendanta Głównego Policji powinni wchodzić:

- kierownik (szef sztabu) – wyznaczony przez Komendanta Głównego Policji,
- zastępca szefa sztabu,
- członkowie sztabu, reprezentujący odpowiednie służby stosownie do potrzeb,
- naczelnny lekarz kraju – jeśli wymaga tego konieczność.

Natomiast w skład sztabu Komendanta Głównego Policji powinni wchodzić:

- kierownik (szef sztabu) – wyznaczony przez Komendanta Wojewódzkiego Policji
- zastępca szefa sztabu,
- członkowie sztabu – policjanci KWP reprezentujący służby i specjalności w zależności od potrzeb,
- przedstawiciele służb i innych podmiotów współdziałających z Policją, przedstawiciele organów administracji rządowej i samorządowej oraz organizacji społecznych współuczestniczących w działaniach,
- lekarz wojewódzki – jeśli jest taka konieczność.²¹

4. Centrum operacyjne Komendy Głównej Policji.

W celu uzyskiwania informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie kraju oraz monitorowania i koordynowania działań policyjnych Komendant Główny Policji Zarządzeniem nr 1401/2004 z dnia 16 grudnia 2004 roku utworzył w Komendzie Głównej Policji Centrum Operacyjne Komendanta Głównego Policji.

Według regulaminu Centrum, zadaniem tego zespołu jest:

- systematyczne analizowanie uzyskiwanych informacji o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz aktualizowanie danych o siłach i środkach policyjnych wykorzystywanych do działań,

²⁰. Tamże str. 8-9.

²¹. Tamże str. 14-15.

- ocena sytuacji i kalkulacja sił niezbędnych do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego,
- przyjmowanie meldunków o wydarzeniach, realizowanych przedsięwzięciach i podjętych decyzjach,
- weryfikacja zapotrzebowań na siły i środki zgłaszanych przez komendy wojewódzkie Policji,
- opracowywanie projektów decyzji, postanowień oraz innych dokumentów, w szczególności dotyczących wykonywania zadań oraz użycia sił,
- zapewnienie właściwego obiegu informacji,
- przekazywanie właściwym adresatom do wykonania decyzji podjętych przez kierownictwo KGP,
- współdziałanie z innymi zaangażowanymi instytucjami pozapolicyjnymi,
- prowadzenie dokumentacji rejestrującej przebieg działań.

Centrum jest nietatowym ogniwem organizacyjnie podległym kierownikowi biura KGP właściwego do spraw sztabowych. W aktualnej strukturze organizacyjnej jest to Biuro Główny Sztab Policji

Zgodnie z treścią cytowanego zarządzenia Centrum Operacyjne podejmuje działania zarówno w sytuacjach zarządzenia operacji, kiedy działa sztab Komendanta Głównego Policji a także może być powołane w innych sytuacjach, kiedy sztab Komendanta Głównego nie został powołany. Jest uruchamiane w przypadku zagrożenia bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie kraju. Ogniwem to wspiera działania Komendanta Głównego Policji podejmującego działania w charakterze organu, niezależnie od tego czy w danym czasie została zarządzona operacja, ustanowiony jej dowódca oraz wspomagający jego czynności sztab.

IV. Podsumowanie

Konieczność zapewnienia optymalnej sprawności i efektywności w zarządzaniu siłami i środkami w sytuacjach kryzysowych w państwie wymaga szczególnych rozwiązań – odnoszących się do całej administracji oraz poszczególnych jej działów.

Wymóg ten dotyczy wszystkich służb państwowych a Policji w szczególności bowiem dysponuje ona największym potencjałem, zwłaszcza ludzkim. Jest także wyposażona w szerokie kompetencje i zakres obowiązków. Stąd w zasadzie w każdej sytuacji kryzysowej jej udział jest wymagalny. Podejmowane w takich sytuacjach działania będą przebiegały w formie operacji policyjnych organizowanych na szczeblu Komend Główniej i Wojewódzkich Policji.

W sytuacjach, o których mowa zmieniają się zadania Policji tak pod względem ilościowym jak i jakościowym.

Z tych względów:

- powstaje nieadekwatność standardowo używanych sił i środków Policji w stosunku do zwiększonych zadań;
- struktury organizacyjne jednostek Policji, spełniające swoje funkcje w normalnych warunkach – stają się niewystarczające;
- rodzi się potrzeba użycia do działań znacznie większych sił często też innych jakościowo co z reguły wiąże się z koniecznością ich przemieszczania;
- zachodzi konieczność powołania doraźnych struktur w tym zwłaszcza wspomagających dowodzenie to jest sztabów, wykonujących zadania na rzecz dowódców operacji.

Wymienione czynniki stwarzają więc określone problemy w funkcjonowaniu systemu kierowania i dowodzenia przystosowanego do działania w normalnych warunkach.

Zatem niezwykle ważne staje się wówczas rozbudowanie istniejącego systemu dowodzenia, przez który należy rozumieć uporządkowaną zgodnie z zasadami kierowania (dowodzenia) siłami Policji w sytuacjach kryzysowych (szczególnych) całość złożoną z organów i środków dowodzenia sprzężonych ze sobą informacyjnie i zapewniającą podejmowanie stosownych decyzji na wszystkich szczeblach organizacyjnych sił Policji oraz ich sprawną, terminową i bezwzględną realizację.²²

Trudno byłoby bowiem zakładać powodzenie operacji policyjnej bez sprawnego zarządzania tego rodzaju przedsięwzięciem a to w przeważającej mierze warunkuje profesjonalny i sprawny system dowodzenia.

²² M. Dąbrowski. Działania Policji Podczas Niebezpiecznego Zbiorowego Naruszenia Porządku Publicznego. Szczytno 2004 r. str. 5.